

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN BÉATRIX DE CUSANCE [ANTWERPEN]
14 AUGUSTUS 1653
5305

Geschreven naar aanleiding van de ontvangst van Béatrix' stemhamer, vermoedelijk op 30 juli 1653; vervolg op Huygens' brief van 24 juli 1653 (**5298A**),

Samenvatting: Huygens bevestigt de ontvangst van de klavecimbelhamer, behorende bij Béatrix' 'Ordre du Marteau de Clavecin.' Weer stuurt hij haar stukken betreffende de 'Ordre de l'Union de la Joye' van Amalia Margaretha van Brederode. Maria Casembroot wil ook lid worden van Béatrix' orde. Tenslotte zendt hij een raadselgedicht.

Bijlagen: 'À Madame de Lorraine' (Huygens 1653; gedicht); 'Cérémonie de la réception des Chevaliers du Pretieux Ordre de l'Union de la Joye' (Amalia Margaretha van Brederode 1653); 'À sa Gayeté' (Huygens 1653; gedicht); Maria Casembroot aan Francisca Duarte; 'La relique' (Huygens 1653; gedicht).

Door Béatrix beantwoord op 17 augustus 1653 (**5305A**).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX dl. 2, pp. 535-536: ontwerp (autograaf).

Vroegere uitgaven: Gedichten 5, p. 45: bijlage volledig.

— Worp 5, nr. 5305, pp. 183-184: volledig.

— Huysman 2006, II, pp. 23-24.

— Huysman & Rasch 2009, nr. 18, pp. 252-253: volledig, met Nederlandse vertaling (pp. 105-107).

Namen: Amalia Margaretha van Brederode; Maria Casembroot; Diego Duarte; Francisca Duarte.

Glossarium: orgues (orgel); gorge (stem).

Transcriptie

À Madame de Lorraine.

14 Augusti 1653.

Madame,

Le Sieur Duarte s'est fidèlement deschargé du joyau que Vostre Altesse luy avoit commis et je l'ay receu avec ce que je doibs de révérence à ce qui part de vos ordres et de vos faveurs, mais non pas avec ce que j'avois préparé de ressentiment en cas que le coup de marteau m'eust esté appliqué par la belle main mesme qui l'a institué. J'attens toutefois que cela arrive. en suite de ce que Vostre Altesse m'en faict espérer par cest avant-courreur. Et pour vous abréger la peine de songer aux solemnitez requises en choses de ceste importance, j'adjouste icy par copies les formes arrestées depuis peu par ceste autre Grande-Maistresse, dont j'ay eu l'honneur d'entretenir Vostre Altesse par le passé, avec quelques autres pièces dépendantes du mystère, que Vostre Altesse trouvera réglé avec beaucoup de prévoyance, et avec tout ce qu'il faut de belle circonstance, pour porter l'assistance à des esclats considérables, comme en parle le texte.

Vostre Altesse jugera, s'il s'y rencontre aucune chose qui puisse servir à la magnificence de son dessein, qui vient d'estre approuvé icy par des Reines et des Princesses, vos parentes, et en suite a tellement esveillé l'ambition de Mademoiselle Casembroot, que je pense que dans ce paquet elle me fera enfermer une dépêche à la petite Francisque, tendant à luy moyenner l'honneur de cest Ordre, que | 536 | véritablement elle mérite autant et plus que d'autres qui auront assez de présomption pour y aspirer.

Vostre Altesse considéra sa requeste selon sa haulte prudence, et entretemps me fera la grace de regarder de bon œil certain énigme produict icy par un poète du temps sur le subject de quelque pièce ravie dans Anvers et sanctifiée chez Saint Dominique, le bon prélat, en despit de ses moines, qui n'ont pas l'esprit de construire des degrez publiques à leurs orgues, par où la plus belle gorge du monde y puisse monter.

Je prie Dieu de conserver ceste gorge en longue et parfaicte santé, avec autant de passion que j'estime qu'il y a de la gloire à me pouvoir dire, etc.

Énigme

¹Ce meuble [un jour descendoit jusque
Où l'amour volontiers s'embusque
Et d'où jamais ne debusque,
Pourquoy je l'ayme beaucoup plus que
L'ambre, la civette et la musque:
Si ma demande un peu trop brusque
Le jugement ne vous offusque,
Devinez de qui c'est le busque.]

Vertaling

Aan mevrouw van Lotharingen.

14 augustus 1653.

Mevrouw,

De heer ²[Diego] Duarte heeft braaf het ³kleinood afgegeven dat u hem had toevertrouwd en ik heb het in ontvangst genomen met de eerbied die ik verschuldigd ben jegens alles wat voortkomt uit uw opdrachten en uw gunsten, maar niet met de ⁴gevoelens die ik had overwogen voor het geval dat de hamerslag mij zou zijn toegebracht door de fraaie hand zelf van haar die hem heeft ingesteld. Ik wacht echter op deze gebeurtenis, aangezien u mij daarop hoop geeft door deze voorbode. En om u de moeite te besparen van het bedenken van de plechtigheden die vereist zijn bij gelegenheden van dit gewicht, voeg ik ⁵afschriften bij van de formulieren, onlangs vastgesteld door die andere ⁶grootmeesteres, waarover ik u in het verleden mocht ⁷onderhouden, met daarbij enkele andere ⁸stukken betreffende het geheim, dat u met voorzienigheid vastgesteld zult zien, en met alles wat nodig is aan ambiance om de aanwezigen te brengen tot de uitroepen, waarover de tekst spreekt.

U zult zelf zien of u er iets in vindt dat de luister kan dienen van uw plan dat hier kort geleden gunstig is ontvangen door ⁹koninginnen en ¹⁰prinsessen, uw verwanten, en dat vervolgens in zulke mate de eerezucht van mejuffrouw [Maria] Casembroot heeft opgewekt, dat ik denk dat zij mij in dit pakket een briefje aan de kleine Francisca [Duarte] zal laten bijsluiten, dat beoogt haar te doen bemiddelen bij het verkrijgen van de eer van [het lidmaatschap van] deze Orde, die zij zozeer verdient, en meer nog dan anderen, die zich vooral inbeelden er aanspraak op te mogen maken.

---

1. De eerste woorden van Huygens' gedicht 'La relique' (gedateerd 30 juli 1653). De tekst is aangevuld naar aanleiding van Huygens' handschrift.

2. Dat het om Diego moet gaan, blijkt uit Béatrix' brief aan Huygens van 17 augustus 1653 (5305A). De onderhavige brief wekt de indruk dat de overhandiging van het 'kleinood' (zie verder) persoonlijk was.

3. De stemhamer voor het klavecimbel, behorende bij het 'lidmaatschap' van Béatrix' Ordre du Marteau de Clavecin, opgericht kennelijk als reactie op Huygens' bericht over de Ordre de l'Union de la Joye van Amalia Margaretha van Brederode.

4. Zie Huygens' zeker meegestuurde gedicht 'À Madame de Lorraine, sur son Ordre du Marteau de Clavecin' van 30 juli 1653 (Gedichten, pp. 44-45).

5. 'Cérémonie de la réception des chevaliers du Prétieux Ordre de l'Union de la Joye.' Een afschrift van deze ceremonie is bewaard in Den Haag, Kon. Huisarch., Inv. A 14, Afd. XIII, nr. 21. Het is het exemplaar dat toebehoorde aan de Friese stadhouder Willem Frederik van Nassau Dietz. Vanwege Amalia van Brederodes voornaam is het stuk gearchiveerd als afkomstig van Amalia van Solms.

6. Amalia Margaretha van Brederode, grootmeesteres van de 'Prétieux Ordre de l'Union de la Joye.'

7. Namelijk in zijn brief van 24 juli 1653 aan Béatrix (5298A) en het meegestuurde gedicht 'À Madame la Comtesse de Slavata' van 5 juli 1653.

8. Wellicht 'À Sa Gayeté, m'ayant envoyé la médaille de l'ordre.' 7 augustus 1653 (Gedichten 5, pp. 45-46), mogelijk nog andere stukken (die thans onbekend zijn).

9. Misschien een verwijzing naar Elisabeth Stuart, de koningin van Bohemen?

10. Waarschijnlijk verwijzend naar Amalia van Solms en Maria Henriëta Stuart.

U zult dit verzoek met voorname wijsheid beoordelen, en mij intussen de genade verlenen met een welwillend oog een zeker ¹¹raadsel te bezien dat hier door een ¹²dichter van deze tijd is gemaakt over een bepaald voorwerp dat is geschaakt in Antwerpen en gewijd is bij de Heilige Dominicus, de goede prelaat, ondanks zijn monniken, die niet van zins zijn de openbare trappen naar hun ¹³orgel te bouwen, langs welke het mooiste ¹⁴keeltje ter wereld naar boven zou kunnen klimmen.

Ik bid God dit keeltje nog lang en in volmaakte gezondheid te bewaren en zulks met evenveel hartstocht als waarmede ik de eer heb mij te kunnen noemen, enz.

Raadsel

[LA RELIQUE
30 JULI 1653

Ce meuble un jour descendoit jusque
Où l'amour volontiers s'embusque
Et d'où jamais ne debusque,
Pourquoy je l'ayme beaucoup plus que
L'ambre, la civette et la musque:
Si ma demande un peu trop brusque
Le jugement ne vous offusque,
Devinez de qui c'est le busque.]

[Het relikwie.] Dit voorwerp [daalde eens af tot aan waar de liefde graag zijn hinderlaag legt en vanwaar hij zich nimmer laat verjagen, waarom ik het meer bemin dan amber, civet en muskus. Al is mijn vraag misschien een beetje te gewaagd, het oordeel zal u niet mishagen. Raad eens van wie dit corset is?]

---

11. Verwijst naar het gedicht 'La relique,' een eerdere versie van 'Rimes sur le busque d'une belle,' 30 juli 1653 (Gedichten 5, p. 45). Het raadsel is enigszins pikant van aard: de belle is natuurlijk Béatrix, de busque is een keurs. Mogelijk hoorde Huygens van Diego Duarte een of andere roddel, waar het raadsel en de volgende regels van de onderhavige brief op reageren.

12. Huygens.

13. Het moet een verwijzing zijn naar de kerk van de Antwerpse Dominicanen, de Sint-Pauluskerk, waar kennelijk een orgel op het oxaal stond, waartoe men slechts via een ladder toegang toe had.

14. Béatrix? Het Franse 'gorge' kan zowel keel (en zo stem en zangstem) betekenen als borst en boezem.
